

Kommentar: Nej tak til forskerhoteller

Bragt i Berlingske, 30. august 2015

Af Thomas Bjørnholm, prorektor for forskning og innovation

Forskningsøkonomi. Danmark skal ikke gøre som Sverige, hvor over halvdel af forskningsmidlerne kommer fra eksterne aktører. Det vil være en misforståelse at konkurrencesætte alle forskningspuljer.

Forskningspolitik og forskningsadministration handler om at finde de rette balancer. Balance mellem den tid, som den enkelte forsker anvender på forskning, undervisning, ansøgninger og administration. Balance mellem de offentlige forskningsmidler, som et universitet selv kan råde over, og de midler, som forskerne skal konkurrere om. Uden balance ingen forskning i verdensklasse.

Derfor er det et særdeles relevant, at de tre forskere Claus Emmeche, Simo Køppe og Frederik Stjernfelt forleden tog disse emner op i deres kronik, »Bureaukrati truer dansk forskning«, 18. august.

Universiteterne har over tid udviklet sig til store institutioner med milliardomsætninger. Københavns Universitet var sidste år ansvarlig for et samlet budget på over otte milliarder kroner fra både offentlige og private kilder. De bevillinger ser vi som udtryk for både tillid og anerkendelse, og de forudsætter en professionel administration, men måske er det tid til et balancetjek i national skala.

Ekstern finansiering er blevet et grundvilkår for universiteterne i både Danmark og resten af verden. Københavns Universitet tiltrak sidste år flere milliarder kroner i eksterne bevillinger. Dem er vi glade for og ligefrem stolte over. De er dybest set udtryk for, at den forskning, vi leverer, er relevant og

konkurrencedygtig. Og lægger vi dem oven i de finanslovsmidler, som vi modtager, så giver det os mulighed for at skabe forskningsmiljøer, der kan måle sig med de bedste i verden. Men igen må vi holde os balancen for øje. Jagten på konkurrenceudsatte midler og private midler må ikke tage overhånd og udgøre en for stor andel af det samlede budget.

For at bedrive kvalitetsforskning er det afgørende, at universiteterne selv råder over basale midler til at drive bygninger, betale forskernes løn samt udvikle og investere i nye forskertalenter og strategiske satsninger. De penge skal have en lang løbetid og tage udgangspunkt i en nysgerrighedsdrevet forskning indenfor en bred vifte af fagområder. Al erfaring viser, at det er indenfor sådan en ramme, at de helt store gennembrud typisk sker, og det er her, et universitet kan skabe noget enestående.

I Sverige har det ført til heftig debat, at mere end halvdelen af forskningen på landets universiteter er finansieret af eksterne aktører. Dels fordi de svenske forskningsresultater samlet set ikke kan måle sig med eksempelvis de danske. Dels fordi den store eksterne finansieringsgrad forringer muligheden for at udøve akademisk lederskab på universiteterne. Det Svenske Akademi påpeger, at universiteterne er i fare for at udvikle sig til forskerhoteller, hvor den enkelte forsker kan få midlertidigt ophold, hvis de selv bringer bevillingerne med sig. Tilmed er der fra svensk side ros til de danske politikere for at have sikret forskningen et godt stabilt bevillingsniveau og til det danske forskningssystem for at indeholde et passende miks af virkemidler og aktører koblet med et stærkt akademisk lederskab på universiteterne.

Sammenlignet med Sverige er afkastet af hver investeret krone i dansk forskning så højt, at de på den anden side af Øresund fra tid til anden betegner det som »det danske mirakel«. Med afsæt i universitetsloven i 2003 og senere globaliseringsaftalerne har vi haft succes med at skabe både store tværgående projekter, der har skabt nye styrkepositioner for dansk forskning, og vi har fo-

retaget langsigtede investeringer i infrastruktur, som sikrer, at vi kan fastholde og styrke vores positioner.

Samtidig forbedrer det vores mulighed for at rekruttere fra øverste hylde blandt internationale talenter. Koblet med den store nationale investering på ph. d.-området betyder det, at vi står stærkt i det internationale kapløb om at tiltrække og fastholde de bedste forskere. Netop i disse år kvitterer vi for tilliden ved at figurere på listen over de 50 bedst publicerende forskningsinstitutioner i verden ifølge Nature Index for 2014 og med flotte placeringer i de internationale rankings.

Denne udvikling er foregået i godt samarbejde med eksterne partnere, og vi har været begunstiget med flere store eksterne bevillinger, for eksempel til opbygningen af et metabolismecenter og for nylig et nyt center for information og boblestudier. Vi vil meget gerne fortsætte den positive udvikling, men har stor respekt for balancerne. Andelen af eksternt finansieret forskning på Københavns Universitet er steget støt fra 20 procent i 2005 til omkring 40 procent i 2014.

Pejler vi på de svenske signaler, har vi en god balance i Danmark. Den skal vi holde fast i og ikke rykke mod det svenske forskerhotel i en misforstået trang til at konkurrenceudsætte alle midler i puljer. Hvis politikerne, som de tre forskere foreslår, vil være med til at forenkle administrationen og samtidig balancere de øgede eksterne bevillinger med frie offentlige midler, så kan de for alvor skabe grundlaget for at bevæge dansk forskning i mod miraklet og langt væk fra forskerhotellet. Vi kan blive blandt de allerbedste i verden, og Københavns Universitet er klar til at levere sin del.